

Cryptocephalus Moraei L. v. *bivittatus* Gyll. Barátlehota (Ull); *rufipes* Goeze. Trencsén (Br); Barátlehota (Ull).

Chrysomela marginalis Dft. Barátlehota (Ull); *varians* Schll. v. *centaura* Hbst. Barátlehota (Ull).

Chaetocnema tibialis Ill. Pjéché (L).

Phyllotreta aerea All. Pjéché (L).

Aphthona cyanella Redt. Trencsén (Br); *ovata* Foudr. Trencsén (Br).

Longitarsus apicalis Beck. Trencsén (Br); *melanocephalus* Deg. Trencsén (Br); *lycopi* Foudr. Trencsén (Br).

Apterorhoda globosa Ill. Trencsén (Br).

Coccinellidae.

E. ochomus v. *floralis* Mots. Trencsén (Br); Barátlehota (Ull).

Scymnus Redtenbacheri Muls. Trencsén (Br).

Rovartani jegyzetek és megfigyelések.

Irta Dr. Szilády Zoltán.

I. Coleoptera.

1. **Cicindela hybrida** L. Miriszlón, Alsófehérmegye északi részében a Maros mellett gyűjtött példány szárnyfedőjének töve közepén gyengén szőrös. Tehát felületes meghatározásra *C. soluta*-nak vehetnők, a mely faj éppen ezzel a bélyeggel különböztetendő meg (lásd Csiki könyvét!) a többi hazai fajoktól, de eddig Erdélyben csak a Barezaságon találták.

2. **Nebria transsylvanica** Germ. és változatai. Ennek a Keleti és Déli Kárpátokra jellemző fajnak egy változatát ismertük eddig *ab. Ormayi* névvel Ganglbauer leírásából. Ez a törzsfajtól sárga színű lábai-, csápjai- és tapogatóiban különbözik. Csiki Ernő „Magyarország bogárfaunája”-ban még egy alakot ismertet. Ez is a törzsfaj területén él „a legmagasabb pontokon”. Függelékai mind vörösbarnák. Szárnyfedői pedig „fémfény nélküli rozsdabarnak.” Szerzője *ab. alpiграда* névvel jelöli.

Újabban a Radnai havasokon Páva y Vajna Ferencz

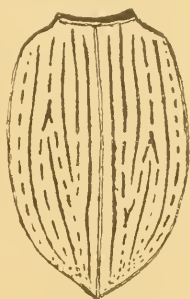
tanárjelölt, volt tanítványom nagyon sok példányt gyűjtött ebből a fajból és ezeknek megvizsgálásából a következőket jegyezhetem fel. A csápok, tapogatók és lábak színezetében fokozatos átmenet észlelhető a sárgától a vörösön át a sötétbarna, majdnem feketeig. Ugyan ez mondható a szárnyfedők színéről és fémfényéről. Úgy a világos-, mint a sötétlábú példányok közt van sok zöldes-fényű; ilyen a legtöbb; vannak rézbarna és ibolya felé hajlók; de vannak fényes barnák is. Ezek a barnahátú példányok jobbra barnás-fekete, egy-negyedrészben vörös-sárga végtagokat, csápokat és tapogatókat viselnek. Tehát első tekintetre azt vélhetnénk, hogy itt a vöröslábú, barnahátú *alpigrada*-nak megfelelő feketelábú és barnahátú alak is különválasztandó új aberráció elnevezéssel.

Mielőtt ebben megállapodtam volna, megvizsgáltam példányaim szárnyfedőjének és általában egész chitin-páncéljának vastagságát. Ebből aztán kiderült, hogy *minden* barnás és fémfény nélküli példány vékony bőrű fiatal, a melynek fémfénye csak éretlen kora miatt hiányozhatik. Ismeretes tény, hogy ez és az ehhez hasonló fémfényű zöld szín nem festékanyagtól származik, hanem interferenciás fénytűnemény. Ráeső fényben zöld, áteső fényben barna lesz a szárnyfedő színe, ha az állatról leválasztjuk. És minél sötétebb a barnasága áteső fényben, annál fémesebb fényű reáeső világításban, mert annál vastagabb az interferáló chitin-rétege. A bábból kibuvó, fiatal vékony chitinű példányok mind barna fémfény-nélküliek lesznek; de héjjuk vastagodásával fokozatosan nyerik meg fémfényüket. Ezzel analogus esetet, azt hiszem Csiki Ernő barátom sokkal többet fog tudni például hozni a rovarvilágból, mint én magam. (Anomalák, Calopteryxek.) De teljes bizonyosság kedvéért még egy kísérletet ajánlok. Tartsuk az *ab. alpigrada* eleven példányait fogságban; ha nézetem helyes, akkor azok rövid idő alatt meg fogják nyerni a törzsfaj fémfényét.*)

3. Carabus Ullrichi Germ. aberráns sculpturával. Nagyenyed mellett 1906. május és június havában két sajtóságon módosult bordaszerkezetű példányt fogtam. Az első, a melynek

*) A törzsfaj nem teljesen érett példányai között tényleg vannak ilyen vékony szárnyfedőjük, az *ab. alpigrada* név alatt leírt szimuláció azonban teljesen kifejlődött vastag chitin-rétegu példányokra vonatkozik.

rajzát a mellékelt ábrán közlöm, szárnyfedői közepén két-két V alakú borda elágazást visel. A második kisebb mértékben, de hasonló módosulást mutat mindkét szárnyfedőjén. Múltán kérdehetjük, hogy az ilyen feltűnően nagy ugrás a jellemző bordaalakulásban, különösen ha alkalmas körülmények közt meg is ismétlődik, nem lehet-e útja új alak keletkezésének.

4. **Cantharis rustica Fall. táplálkozása.** 1904. májusában nagy szárazság és hernyójárás volt a Mezőségen. Akkor figyeltem meg Nyárádszeredán, hogy a nevezett bogár nagy számmal legelészett az almafákon. Feltűnően vegyes táplálékot kedveltek. Egy részük a leveleket rágesálta és rágásuk nyomán vörös foltok keletkeztek azokon. A többiek az almafára gyülekező kisebb rovarokat fogdosták és különösen a *Tetrops praeusta* nevű apró czinezértfajból pusztítottak sokat.

5. **Niptus hololeucus Fald.** Dickel Ottó, a Zschr. f. Wiss. Insektenbiologie. 1905. évf. 372. lapján a következő adatokat közli ennek az aranyszőrű bogárkának az európai faunában való szerepléséről. „Mint új fajt 1835-ben importálták hazájából, Kisászsiából. Két évvel később nagy számmal találták Hoxtonban (Anglia), a hová déloroszországi kefékkel hozták be. A 40-es évek elején Drezda mellett észlelték; oda is Déloroszországból és pedig rhebarbarával vitték át. 1855-ben Calaisban jelent meg, 1862-ben Hamburgban, 1865-ben Grácban, 1870-ben Kielben, Erfurtban és Magdeburgban, 1875-ben Bergenben és Christianiában, 1878-ban Münsterben és Westphalenben, 1888-ban nagy mennyiségben Berlin körül a magtárakban, de a nélkül, hogy nagyobb kárt okozott volna.“ Későbbi adatokat a *Niptus* középeurópai előfordulásáról Dickel nem ismer.

Nem érdektelen tehát hozzátennünk, hogy a tolvajbogárnak ez a rokona nálunk is előfordult két helyen — amint a fauna-

katalogus is közli — Tatrafüreden és Budapesten.)* Az utóbbi termőhelyét magam közöltem annak idején a Nemzeti Muzeu-
ban, ahol példányaimból is átadtam kettőt. Közelebről pedig
elmondhatom, hogy mint budapesti gimnazista, rendes napi
gyűjtőhelyemen, a ferencvárosi dohánygyárnak az elhagyott
mellékutczába eső falán találtam ezt a pompás, esinos kis bo-
garat, ismételve 1893., 94. és 95. őszen rendszeren október hó-
napban, a déli órákban. Úgy vettem észre, hogy az Ülői-út
felőli sarok-pincehelyiség nyitott ablakain sétálgattak ki és
máshol sohasem is láttam őket, mint ott a sarok körül. Bizo-
nyosra vehető tehát, hogy a pinczében levő dohányraktárból
került elő és valami dohányfajtaival importálták. Három éven
át figyeltem megjelenésüket. A legtöbb 1895-ben volt. Azóta
egyét se láttam.

6. **Pentodon idota Hbst.** 1895. júliusában nagy számmal
találtam ezt az esetlen mozgású, nagy barna lemezes esapú
bogarat Budapest és Kispest között a katonai gyakorló téren.
A teret vasúti töltés választja ketté; arrafelé törekedtek a Pen-
todonok, a melyek seregestül, tülekedve botorkáltak fel s alá a
sinek mentén, többnyire szorosan az oldalsó simpárkányon, mintha
ezen az útjokba eső kínai talon minden áron átjárót akartak
volna találni

Ismeretes jelenség ez a vándorló hajlam, ez az egy irányba
való törekvés, különösen az ivarzással kapcsolatban mindenütt
az állatvilágban. De a sysiphusi küzdelemnek ez az esete állat-
lélektani szempontból is figyelmet érdemel és jellemző a bogár-
gondolkodásnak egyszerű mechanismusára.

Magyarország pillangói.

Irta A. Aigner Lajos

XIX.

38. **Argynnis Amathusia** Esp. 1)

Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild. Taf. 88. Fig. 1, 2.
(1783.). *Titania* Hübner, Samml. europ. Schmetterl. Fig.
47, 48. (1793); *Diana* Hübner l. c. Fig. 51—54.

*) Magam Nagyszébenben is gyűjtöttem. (Csiki E)

1) Aphrodite mellékneve.